

ՎԻԿ. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱՌՅՈՒԾԻՆ
Ի ԱՂԹԵՅԻՆ

891.995
Կ-30

891-990

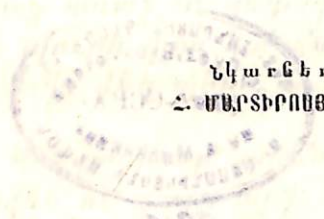
Վ-30

2011-071

ԱՐ

ՎԻԿՏՈՐ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Ա Ռ Յ Ո Ւ Ծ Ի Ն
Հ Ա Ղ Թ Ե Ց Ի Ն

Հ Ա Յ Պ Ե Տ Ղ Ր Ա Տ

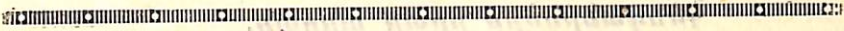
ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ
Ց Ե Ր Ե Վ Ա Ն 1940

150-1105

2919
40

В. ВАРТАНЯН
 ПОБЕЖДЕННЫЙ ЛЕВ
 Тиз Арм. ССР, Ереван, 1940 г

Մի ահռելի սրտոտ գազան,
 Պոչք յերկար, վոնց գափազան,
 Ճանկերը սուր—խակ փշի պես,
 Անտառի մեջ խոսեց այսպես.

— Իզուր եմ յես այսպես ապրում,
 Սրան, նրան պատռում, ուտում,
 Ինքս ուժեղ, ամենքից վեր,
 Ինչո՞ւ պիտի այսպես ապրել:

Չարագուշակ մտքերի հետ,
 Գնաց առաջ ու յեկավ յետ,
 Մի բլուրի վրա կանգնեց,
 Ուժովը մեկ պինդ բղավեց.

— Կենդանիներ՝ ամեն տեսակ,
 Աղվես ու գայլ, արջ, նապաստակ,
 Պետք է դուրս գամ ես հին վորջից,
 Մի գեղեցիկ քոչք ե պետք ինձ:

Նրբա ձայնից անտառը այն,
 Հանկարծ թնդաց ամպի նման,
 Նապաստակը խիտ թփի մեջ
 Ականջները վերև պարզեց:

Թռչուններն ել բազմաքանակ
 Թողին փախան դաշտերն արձակ,

Կենդանիներն իրար անցան,
Անմիջապես զգաստացան:

— Յես առյուծն եմ ես անտառի,
Վաղը և յետ, յեղեք բարի,
Առած գործիք ամեն տեսակ,
Լուսաբացին ինձ մոտ կգաք:

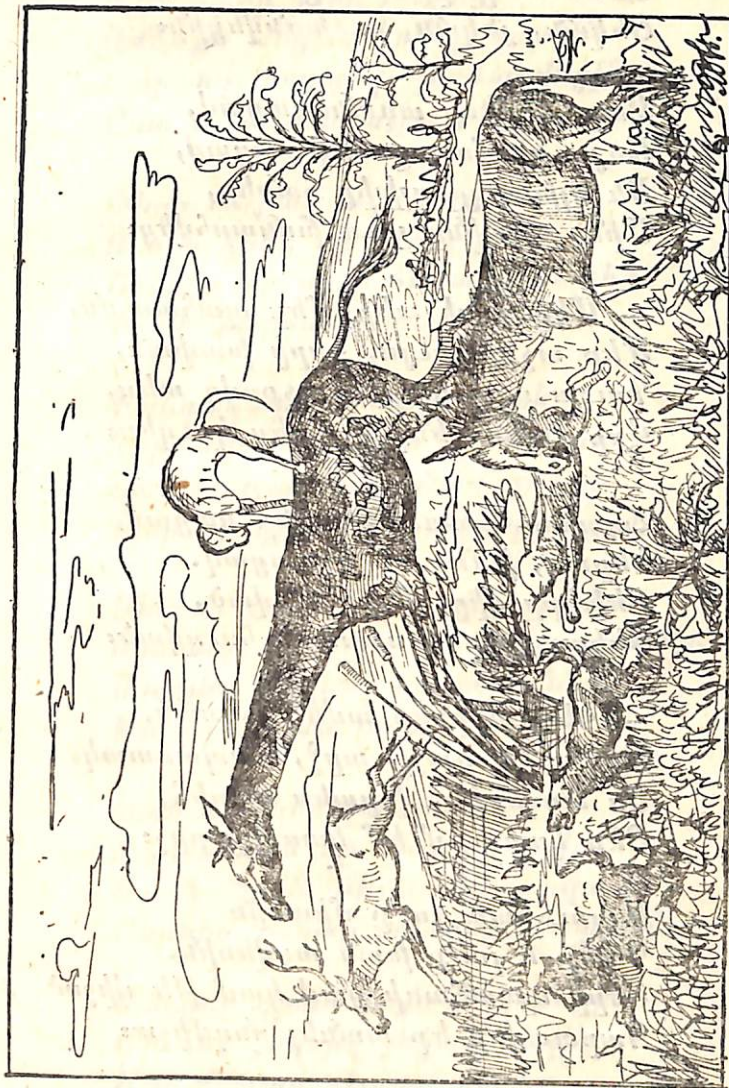
Լուսաբացին շուտ յելան վեր
Ե՛լ նապաստակ, ել արջ ախպեր,
Ուղան անագին, վագրը բռի,
Ձի ու ճագար, փիղը՝ քեռի:

Կապիկ քույրիկ, այծ ու փոչխար,
Խոզ նագելի, աշխույժ կխտար,
Հափշտակող գայլ, մուկ ու շուն,
Իր ձագերով՝ ճերմակ կատուն:

Ընձուղտ, աղվես, կրիա, ըսկյուռ,
Գոմեշ ու յեզ, կով ու կենգուր,
Եշ ու շորի,—սրանք մեկտեղ
Ճամբա ընկան, ինչպես հեղեղ,—

Վորը բահով,
Վորը մուրճով,
Վորն ուրագով,
Վորը բրչով:

Ուսին դրած-սողոց, քյունգ,
Տոպրակներով կաղամբ, վարունգ,
Որվա պաշար, ամենքն առել,
Աշխատավոր ձեռք են դառել:

Ես առյուծի հին վորջի մոտ,
Վոմանք տկոր, վոմանք բոկոտ,
Ամեն մեկը իրա ձեվին,
Յեկան, յեկան, ու խոնվեցին:

Չար աղվեսը առանձնացավ,
Առյուծի մոտ շտապ անցավ,
Սև գլխարկը գլխից հանեց,
Մինչ գետինը լուռ խոնարհվեց:

— Մեր գլխի տեր, մեր պահապան,
Մեր աչքի լույս, չարի խափան,
Դուրս արի դուրս, աչքովդ տես,
Վոր աշխատենք ինչպես կուզես:

Հպարտ-հպարտ նա վեր կացավ,
Կերավ, խմեց ու կշտացավ.
Բեխերը ցից, փորը փքված,
Յեկավ խոսեց սաստիկ հուզված:

— Կենդանիներ ամեն տեսակ,
Աղվես ու գայլ, արջ, նապաստակ,
Ես աղվեսին, վորպես կտրիճ,
Յես կարգում եմ կառավարիչ:

Այսուհետև դուք միասին
Պետք է լսեք խան աղվեսին.
Յերբ պատճառի ցավ կամ թե վիշտ՝
Պարտավոր եք տանել ընդմիջտ:

Ես բարձրաբերձ ժայռի խորքում
Մի գեղեցիկ քոչք եք սարքում,

Ով ինչ հնարք գիտի՝ ապա
Այս գործի մեջ թող ինձ ցույց տա:

Սրա ճառը յերբ լսեցին,
Ամենքն անցան իրենց գործին.
Շարքով, կարգով—բաժանվեցին,
Ըստ արհեստի աշխատեցին:

Փիղը անքաց աղիողորմ,
Ուսին դրեց աժդահա լոմ,
Շուրջը մի սուր հայացք նետեց,
Դեպի քարհանք ուղևորվեց:

Դանդաղաշարժ արջը բարի
Չեր աշխատել մոտ մի տարի,
Նա յել քարհանք գնալ-գալով,
Քար եր կրում լայն թիկունքով:

Անտաշ քարեր, փոքրիկ ու մեծ
Այստեղ, այնտեղ մի կերպ դարսեց.
Այսպես անվերջ ու շարունակ՝
Թե արևի, թե լուսնի տակ:

Խան աղվեսը շորորալով
Չայրանում եր գնալ-գալով,
Սրան, նրան միշտ անպատվում,
Բերնից հազար խոսքեր թափում...

Մուրճը դրած լայն թիկունքին—
Մի հեզ յեղնիկ յեկավ ծեզին,
Մոռանալով անգամ ճաշել,
Նա սկսեց քարեր տաշել:

Մըկկալով, միրուքը կախ,
Յեկավ այծը փոշեթաթախ,
Փոքրիկ մալան ձեռքում պահած
Չափիչ լարն ել կողքից կապած:

Յերկու ճագար, սրտներում փոխ,
Կրում եյին ավազ ու հող,
Ենքան հալվել, մաշվել եյին,
Կարծես տանձի պոչ լինեյին:

Յեխ շաղելով խոզերը գեր
Հոգնել եյին անջուր, անկեր,
Մեկը նստեց, քիչ շունչ առավ,
Պան աղվեսը կրակ դառավ:

Յեկավ սրան—տուր թե կտաս,
Ել շթողեց մի տեղ պակաս,
Կարեց պոչը իր կեռ թրով,
Թողեց նրան մըմըռալով:

Ուզար վերում, կովը ցածում
Սղոցում են, հա սղոցում,
Շուրջն ե փոված տախտակ ու թեփ,
Արկղներով գործիք ու սեպ:

Նապաստակը ծառի տակին,
Լայն գոգնոցը կապած մեջքին,
Թաթում մի մեծ շերեփ պահած
Ճաշ եր յեփում, քրտինք մտած:

Իսկ կապիկը մի նեղ քնջում
Մեկ գծում եր ու մեկ ջնջում,

Մըթմըթում եր ինքն իրա հետ,
Նա դարձել եր ճարտարապետ:

Տեսեք կատվին—խալաթ հագել,
Նա բժիշկ ե արդեն դառել,
Վորտեղ դժբախտ դեպք պատահեր՝
Կատուն այնտեղ պիտի լիներ:

Փոքրիկ շունն ել միշտ մոմոան
Պատրաստում եր դուռ ու սեղան,
Իսկ փոչխարը նրա կողքին,
Աշխատում եր դուրը ձեռքին:

Տես ընձուղտին. ահա անվախ
Սվաղում ե պատ, առաստաղ,
Կանգնած հպարտ ու վիրջ ձիգ
Նախշ ե անում շատ գեղեցիկ:

Քար եր կրում ջորին մեջքով,
Գնում-գալիս ծանր հեքով,
Չունի դադար, չունի հանգիստ,
Գոհ եր շորուց աղվեսը խիստ:

Ավանակն ել միշտ սուս ու փուս
Ջուր եր կրում գիշեր թե լուս,
Ով պատվիրեր՝ նա անդադար,
Անխոս ու լուռ կերթար, կրգար:

Վոզնինները մի բացատում
Ծառ ու ծաղիկ եյին տնկում,
Վոր գեղեցիկ պարտեզ դառնա,
Լավ ծաղիկներ, մրգեղեն տա:

Դե կրիան ել արդեն գիտեք,
Լավ ե նրան տեղ շուղարկեք.
Հիսուն քայլով թե տեղ գնար,
Մի որ այնտեղ պիտի մնար:

* * *
Արյուն, քրտինք իրար շաղվեց,
Մի գեղեցիկ քոչք կառուցվեց.
Են անտառում և վոչ մի տեղ
Այդպիսի քոչք, չկար շքեղ:

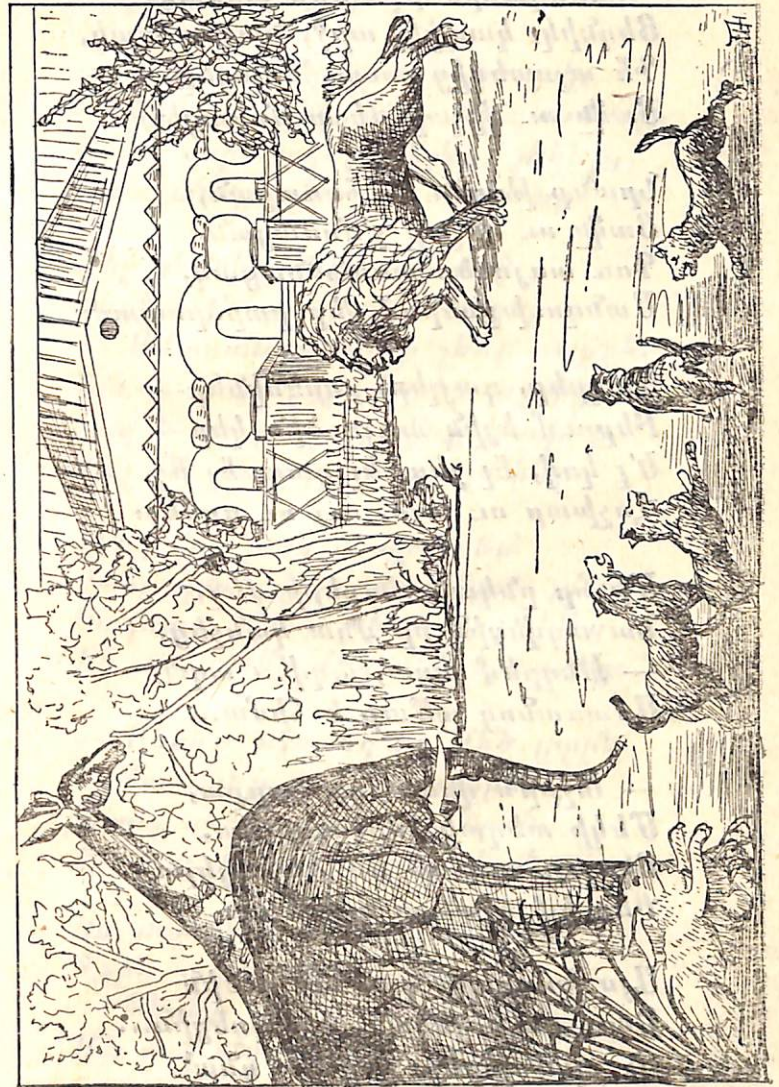
— Աշխատավոր ձեռքեր, յեկեք,
Ճաշ եմ յեփել նստեք, կերեք.—
Նապաստակն այսպես խոսեց
Ու շերեփը արագ շարժեց:

Յերկար սեղան դրին մեջտեղ,
Կերան ճաշը հոտով, համեղ.
Ով վոր կերավ—նա վեր կացավ,
Միայն փիղը չ'կշտացավ:

Հեռվից տեսան մեծ առյուծին.
— Յեկավ, յեկավ,—բղավեցին.
Կենդանիներն իրար անցան,
Անմիջապես զգաստացան:

Գոռ առյուծը առաջ ընկած
Արշավում եր ուռած-փքված,
Մի գեղեցիկ նժույգ տակին,
Թաթը դրած ասպանդակին:

Ու յերբ քոչքը նա նշմարեց,
Կրկին ձիուն ասպանդակեց,

Իսկ յերբ տեսավ քոչքը պատրաստ՝
Մեր առյուծը մնաց ապշած:

— Կենդանիներ՝ ամեն տեսակ,
Յեղնիկ, կապիկ, արջ, նապաստակ,
Դե այստեղից շուտ հեռացեք,
Յամն ու վիշտը միշտ մոռացեք:

Նրանք թողին ու հեռացան,
Յամն ու վիշտը չ'մոռացան.
Գոռ առյուծը առանձնացավ,
Սանդուխքներով վեր բարձրացավ:

Վագրեր, գայլեր, բորենիներ—
Բերում եյին առյուծին կեր—
Ե՛լ կով, ե՛լ յեղ, ե՛լ գառ, ե՛լ եշ,
Վոչխար ու այծ, ուլ ու գոմեշ:

Մի որ ընկած մտքերի մեջ,
Նա աղվեսին իր մոտ կանչեց.
— Խնդրեմ ասա, աղվես աղա՛,
Ամառանոց պե՛տք ե հիմա...

— Աչքիս վրա, հզոր արքա,
Մեկի տեղակ յերկուսը կա.
Յես պատրաստ եմ ձառայելու,
Քեզ իմ կյանքը նվիրելու:

Այս խոսքերը գոռ առյուծին
Շատ դուր յեկան, ծիծաղեցին...:
Ու պատվիրեց, վոր նա գնա՝
Ու բողբոխն շուտ իմաց տա:

Խան աղվեսը, սև գլխարկով,
Գնաց անտառ շտապ կարգով,
Յելավ մի մեծ կաղնու կատար.
Զայնից թնդաց դաշտ ու անտառ:

— Կենդանիներ, ամեն տեսակ,
Յեղնիկ, կապիկ, արջ, նապաստակ,
Շուտ վեր կացեք, յելեք, յեկեք,
Ամառանոց պետք ե սարքենք:

Ժիր յեղնիկը թփուտի մեջ
Յեղջյուրները վերև պարզեց.
— Ամառանոց, մենք չենք սարքի.
Շուտ, վայր էջի, կորիր աչքից.
Լավ ե դուք ել քրտինք թափեք,
Վոչ թե խալխի ջանքը լափեք:

Հենց վոր լսեց աղվեսն ես՝
Վոնց վոր գլխին տաք ջուր լցնես,
Կաղնուց իջավ, խիստ վրդովվեց,
Են առյուծին մեկ-մեկ պատմեց:

— Բերեք այստեղ եզ մեծ լրբին,
Շղթա դրեք չար կոկորդին,
Զարդ որ փշուր արեք նրան,
Փակ ու կողպեք դրեք վրան:

Ես յեղնիկին մեջտեղ բերին,
Վզին հսկա շղթա դրին.
— Տեսեք սրան, ես անպետքին,
Մի լավ տվեք քթին, մոթին:

Տանջանքներից հարվեց, մաշվեց.
Հետո դրին մի խուցի մեջ
Ու փակեցին դուռը խրցի,
Վոր այնտեղից դուրս չ'փախչի:

Յերբ յեզնիկը ուշքի յեկավ,
Մուխն եր արդեն, գիշերն իջավ.
Մթության մեջ վտաքի կանգնեց,
Յեղջյուրներով դուռը շարդեց:

Նա դուրս պրծավ գաղտագողի.
Փորը դատարկ, խիստ անոթի.
Դեպի անտառ նա սլացավ,
Նրանց ձեռքից մի կերպ պրծավ:

Այդպես տխուր, մեն ու մենակ,
Գնաց նստեց մի ծառի տակ.
Յեղջյուրներով հողն եր փորում,
Լաց լինելով միտք եր անում:

Սև միրուքը քամուն տալով
Մի այծ յեկավ մրկկալով.
Յերբ նկատեց ես յեզնիկին—
Գնաց նստեց նրա կողքին:

— Ի՞նչ ե յեղել, իմ բարեկամ,
Ցավդ պատմիր, յես կ'հոգամ.
Այսպես տխուր, մեն ու մենակ
Ի՞նչ գործ ունես այս ծառի տակ:

— Են անառակ առյուծը մեծ
Իր վագրերով ինձ ծեծ տվեց,

Տանջվում եյի բանտում անքուն,
Հետո թողի, փախա թագուն...

— Վոր այդպես ե—գե վեր կաց, վեր,
Յես կ'դառնամ միշտ քեզ ընկեր.
Կ'հավաքվենք ամեն կողմից,
Վրեժ կառնենք եդ առյուծից:

Մեր յեզնիկը քիչ հանդարտվեց,
Արցունքները աչքից սրբեց.
Ու յերկուսով ընկերացան—
Յեվ ահագին ճամբա անցան:

Մեկ ել տեսան—գետի ափով
Մի փիղ յեկավ ցից կնճիթով.
Մինչ ծնկները ջրում խրվեց,
Ու կնճիթով կուշտ ջուր խմեց:

Այժն ել կանգնեց ջրի միջին,
Խոսեց նրա լայն ախանջին,
Փիղը նրանց վոր հասկացավ
Ինքն ել հուզվեց ու զայրացավ:

— Վոր այդպես ե, յես ել կ'գամ
Փղավարի հարված կտամ,
Դե դուք գիտեք, ուժս քիչ չի,
Ինչո՞ւ պիտի իզուր կորչի:

Սարից, ձորից մեկ-մեկ յեկան,
Շարքով, կարգով ճամբա ընկան.
Գոչում եյին, հուզված խոսում,
Ամեն խոսքում՝ վիշտ ու ցասում:

Առած մահակ, մուրճ ու կացին,
Ճամբա չկար, ճամբա բացին,
Իեղին փոշին ճամբի վրա—
Բարձրանում եր քուլա-քուլա:

Շարժվող ճամբի ուղիղ կեսին
Նկատեցին խան աղվեսին,
Սան աղվեսը տեղում սառավ,
Չորս վոտք ուներ, տասը դառավ:

Քամուց արագ նա վազ տվեց,
Գոռ առյուծին կրկին պատմեց,
Մեկ պատմում եր, ու մեկ հուզվում,
Կարծես գլխին ամպ եր դիզվում:

Ինչպես կայծակ սև մութ ամպից,
Սրտում կիտված, ահ ու կսկիծ,
Ես առյուծը յերբ բղավեց—
Սան աղվեսի լեղին քամվեց:

— Շուտ, վեր կացեք, իմ կտրիճներ,
Գայեր, վագրեր, բորենիներ,
Շապկեցեք, շուտ դուրս թուեք,
Նրանց խմբին մի շարդ տվեք:

Յերկու կողմից դեմ հանդիման,
Առած մահակ, փոցխ ու գերան,
Բահ ու քլունգ, մուրճ ու կացին,
Իրար վրա արշավեցին:

— Առաջ, — գոչեց յեղնիկն իգիթ.
Տրորելով յերես ու քիթ,
Անտառով մեկ թնդաց «ուռան»,
Արյուն թափվեց գետի նման:

Ես առյուծի կովողներին
Արյունալի մի շարդ տվին,
Աղվեսին ել մեջտեղ բերին,
Տուր թե կտաս քիթին, բերնին....

Իեռ յեղնիկը գոռում, գոչում,
Մեծ յեղանն եր ոգում ճոճում,
Հենց վոր հասան քոշքի մուտքին—
Գոռաց թափով փիղն ահազին.—

— Ե՛յ, անզգամ, իջիր արագ,
Իե շուտ արի հրապարակ,
Ո՛ւր ես մտել խոր տեղերում,
Թագնվել ես, չես յերևում:

Չայն ձուն չկար. փիղն աժդահա:
Գրոհ տվեց քոշքի վրա,
Յերկաթապատ դարբասը մեծ
Կեղևի պես շարդեց, փշրեց:

Տերևի պես դողում եր նա՛
Են առյուծը, չար ու ազահ.
Ուզեց փախչել նրանց միջով,
Փիղը բռնեց հաղթ կնճիթով:

Տվին, տվին ամեն կողմից,
Քաշքշեցին գլխից, պոչից,
Ինչպես հարկն եր, փետրացեցին,
Մի խոր ձորի մեջ նետեցին:

Եղ որվանից առյուծը ես,
Գագազել ե հրեշի պես,
Ինչ տեսնում ե՛ վրա պրծնում,
Պատռում, շարդում, վոխ ե լուծում:

29/9
40

Պատ. խմբագիր՝ Ս. Վահունի
Տեխ. խմբագիր՝ Ան. Գասպարյան
Սրբագրիչ՝ Ա. Զոլախյան

Ֆրակիտի լիազոր՝ Բ—1107 Հրատ. 4379.

Պատվեր 209. Տիրաժ 5000.

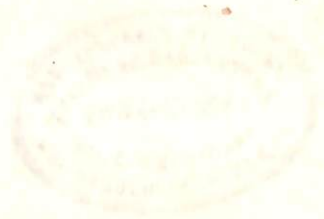
Հանձնված է արտադրության 27 փետրվարի 1940 թ.

Ստորագրված է տպագրության համար 31 մարտի 1940 թ.

Հայպետհրատի տպարան, Յերևան, Լենինի 65.

ML0406480

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՎ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԵՐԵՎԱՆ, ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՎ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԵՐԵՎԱՆ, ԿՈՄԻՏԵ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0405489

12989

ԳԻՆԸ 70 Կ.

250 20

В. ВАРТАНЯН
ПОБЕЖДЕННЫЙ ЛЕВ
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1940 г

891.995

4-30